

Josef Nový

(* 1938)

Josef Nový sa narodil 3. februára 1938 v malom mestečku Zdice. Jeho detské hry dotváral vojnový kolorit. Zbieral nábojnice, s ktorými sa hrával, sledoval lietadlové nálety ničiace parné lokomotívy, či obdivoval JEEP-y odstavené na ich dvore. Lietajúce stroje ho zo všetkého fascinovali najviac a neskôr sa stali jeho vášňou. Lietanie na bezmotorových lietadlách ho dostalo do Žiliny, kde zostal po celý svoj život. Na ten sa pozeral objektívom fotoaparátu, vďaka ktorému zaznamenal intervenciu vojsk Varšavskej zmluvy aj pre budúce generácie. Po takmer štvrtstoročí mal teda opäť možnosť zblízka pozorovať vojenskú techniku v podobe tankov valiacich sa žilinskými ulicami. Film si starostlivo uchoval v hadici vysávača. Josef cítil obrovské sklamanie z politickej situácie, a tak prostredníctvom fotoaparátu dokumentoval jej dôsledky v spoločenskom dianí. Ako Čech žijúci na Slovensku nikdy necítil neprijatie. Pre neho to bola jediná krajina, i preto ho zaboľel jej rozpad. Aj keď technické vynálezy sprevádzali celý jeho život, sám vystríha pred ich nezodpovedným používaním.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Je lepšie raz vidieť, než dvakrát počuť

Cieľová skupina:

študenti strednej školy

Časová dotácia:

6 vyučovacích hodín

Téma:

príbehy 20. storočia, socializmus, fotografia

Cieľ:

Poukázať na význam fotografie pri chápaní histórie. Vzbudiť v žiakoch chcenie po komplexnom vnímaní okolitého sveta. Upríamiť pozornosť na dôležité detaily.

Pomôcky:

počítač, mobilné telefóny, projektor, skener, tabuľa

Postup:

1. časť: Bez fotiek ani na krok! (60 minút)

- Žiaci si vo svojich telefónoch prezrú fotografie, ktoré majú v galérii. Každý z nich na tabuľu napíše dátumy, z ktorých má fotky. Spolu nájdu jeden deň, ktorý majú všetci spoločný. Z daného dátumu každý zo žiakov vyberie jednu fotografiu, ideálne s čo najväčším záberom prostredia. Fotografie zoradia podľa času vzniku v programe, ktorý najviac ovládajú.
- Položíme otázku: Pamätáte si, čo bolo popodom k vzniku vašej fotografie? Každý zo žiakov k danej fotografii napíše „udalosť“, na základe ktorej fotografia vznikla.
- Všetky tieto informácie graficky pútavo spracujú na jeden veľký plagát s názvom „História dňa (označenie dňa dátumom)“ a dajú ho farebne vytlačiť. Tento plagát sa stane ozdobou ich triedy.

2. časť: Vnímame okolie rovnako? (90 minút)

- Učiteľ zadá žiakom jeden deň, ideálne taký, kedy nemajú vyučovanie, počas ktorého bude ich úlohou fotograficky zachytiť niečo zaujímavé, čo sa odohrá v meste/obci, kde sa škola nachádza. Učiteľ upozorní žiakov, aby túto aktivitu vykonali sami a nedohadovali sa na čase ani mieste, kde budú fotiť.
- V škole žiaci z fotografií vytvoria plagáty, v ktorých opäť v časovom slede zdokumentujú históriu daného dňa. Použiť môžu ľubovoľný počet fotografií od jednotlivých spolužiakov, pričom tomu prispôbia aj počet plagátov, ktoré vytvoria vo vhodnom počítačovom programe. Fotky nech podľa potreby stručne doplnia slovom. Túto sériu plagátov nazvú „(názov mesta, napr. Michalovce) dňa (označenie dňa dátumom)“.

3. časť: Tak sme si tu žili (120 minút)

- Žiaci dostanú za úlohu zozbierať fotografie od svojich starých rodičov, blízkych, susedov, na ktorých bude zobrazená nejaká udalosť alebo niečo zaujímavé z obdobia socializmu. Pri spoločnom stretnutí tieto fotografie naskenujú a vytvoria z nich pútavé plagáty s názvom „Ako sa žilo počas socializmu“. Z druhej a tretej série plagátov nech urobia výstavu nie len v škole, ale určite ju radi budú mať aj v priestoroch mestského úradu či kultúrneho centra.

Reflexia:

Žiaci diskutujú na otázky: Ako sa ti vníma história prostredníctvom dobových fotografií? Prečo je či nie je dôležité zaznamenávať udalosti v obrázkoch? Myslíš si, že človek viac pochopí, čo sa udialo, keď uvidí aj fotografiu? Môže fotografia skresliť históriu? Ako často (sa) fotíš?

Aktivita 2: Pokrok – dobrý sluha, zlý pán

Cieľová skupina:

študenti strednej školy

Časová dotácia:

4 vyučovacie hodiny

Téma:

príbehy 20. storočia, vynálezy a nové technológie, práca

Cieľ:

Spoznať, ako nové veci ovplyvňujú historický vývoj. Poukázať na prepadnutie novým technológiám. Porovnať dennodenný život kedysi a dnes. Vzbudiť u žiakov pocit zodpovednosti. Ukázať žiakom rôzne pracovné možnosti.

Pomôcky:

tabuľa, flipchart, počítač, fixy

Postup:

1. časť: Nutnosť či závislosť? (60 minút)

- Žiaci sa zamyslia nad otázkou: Bez ktorého vynálezu by ste si nevedeli predstaviť život?
- Odpovede aj so svojím menom zapíšu na papierik a prilepia na tabuľu. Učiteľ po ukončení aktivity odstráni duplicitné odpovede preč z tabule a rozdelí žiakov do maximálne šiestich počtovo rovnakých skupín.
- V čo najväčšej možnej miere, s ohľadom na približne rovnakú veľkosť skupiniek, ich zadelí podľa toho, čo napísali na papierik.
- Každá skupina dostane jeden pojem z tabule, pričom učiteľ z nich vyberie tie najnovšie výdobytky technológií.
- Pomocou internetu žiaci zistia vynálezcu danej technológie či veci.
- Na dve tretiny flipchartu napíšu veľmi konkrétne, ako by sa zmenil život bez tohto vynálezu, a na jednu tretinu každý zo skupiny napíše, koľko času denne ho tento vynález sprevádza alebo koľko času mu zaberá.
- Jednotlivé vynálezy a ich vplyv na svoje životy prezentujú pred ostatnými skupinami.

2. časť: Časy sa menia (90 minút)

- Žiaci si spolu s učiteľom spíšu najdlhšie fungujúce spoločnosti (výrobného či nevýrobného charakteru) v meste či okolí v takom počte, aby sa každej skupine ušla jedna.
- Jednotlivé dvojice navštívia vybranú spoločnosť a zistia, ako sa zmenila jej činnosť i samotná spoločnosť vplyvom nových technológií a vynálezov.
- Po tomto výskume každá dvojica predstaví svoju spoločnosť prostredníctvom prezentácie z fotiek a poznatkov, ktoré získali. Dĺžku prezentácie treba striktno obmedziť na 3 minúty.

3. časť: Nie všetko je zlato, čo sa blyští (30 minút)

- Žiaci sú opäť rozdelení do tých istých skupín, ako v prvej časti.
- Tentokrát diskutujú o negatívnom vplyve danej technológie/vynálezu na život ľudí, respektíve, na čo zlé bol/a daný/á vynález/technológia v minulosti zneužitý/á.
- Výsledky svojej práce prezentujú pred ostatnými.

Reflexia:

Ak by sa niekto z roku 1900 premiestnil do súčasného obdobia, aké ťažké by to mal? Ktorý vynález, či ktorá technológia podľa teba nikdy nemal/a uzrieť svetlo sveta? Si závislý na nejakej technológii, nejakom vynáleze?